

Aplikacija Žižkovega lacanizma na umetnost in konkretno izvajanje le-tega preko Neue Slowenische Kunst (NSK)

Žižek in njegov krog ima posebno veselje z apliciranjem Žižek-lacanovaške ideologije na umetnost, še posebej vizualno in glasbeno. Žižek kritizira sodobno umetnost kot tisto, ki je napravila invazijo na tržno ekonomijo, pri čemer govori o kulturalizaciji trga. Kultura je po njegovem postala ena najpomembnejših komponent trga (npr. software industrija). To je seveda v nasprotju s staro avantgardno modernistično logiko šoka. Kulturnoekonomski aparat mora, zato da se avtoreproducira, proizvajati vedno bolj in vedno več šokantnih proizvodov, zato šok ne pride več do izraza. Na razstavah so zato normalne šokantne reči, ki niso več šokantne, kot so samo okviri slik, mrtve krave in njihovi iztrebki, filmi o človekovi fizični notranjosti, itd.

V postmodernizmu naj bi tako presežna vrednost izgubila svojo šokantno vrednost, ki je popolnoma integrirana v umetniški trg; že predvidena in upoštevana vnaprej. Prostor med simbolnim objektom in izmčekom je vedno ožji ali bolj preprosto rečeno, prostor med lepoto (ki je iluzorna) in med tistim, kar ni lepota (izmeček), je vse ožji, torej se približujemo kapitalističnemu totalitarizmu, oz. fašizmu. Razmerje med zakonom in prekrškom se je nevarno zmanjšalo. Prekršek je prekril zakon tako, kot je izmeček (to kar ni umetnost in je Realno travmatsko) prekril umetnost (ki je sublimna iluzija). Nasprotja se tako identificirajo, zlijejo med seboj, kar je totalitaren pojav. Gre za samomor tipa b,

o katerem smo govorili v članku Slovenski lacanizem kot psihoanalitična kvazireligija, kjer je prazen prostor Subjekta napolnjen z Realnim (travmatskim, pošastnim). Skratka, tisto, kar bi moralo ostati skrito bistvo umetnine, postane neposredno razkrita. Na svetem mestu umetnine se tako lahko znajde tudi konkreten drek (kakor se izrazi Žižek), ki sicer je bistvo umetnine, vendar bi moral ostati zakrit.

Nasproti temu ima, po Žižku, moderna umetnost v začetku 20. stoletja temu nasprotno izpraznjenje prostora svetega oz. Subjekta z minimalnim ostankom ali izmečkom, ki je samo tolikšen, da subjekt lahko še obstaja ob minimalni vsebini. Ta pristop je bližji simbolnemu samomoru c, ki mu je Žižek terapevtsko zelo naklonjen. Le-ta pomeni izpraznjevanje umetnosti vsake vsebine in prikaz zgolj razmerja med prostorom in vsebino; med obliko in vsebino. Gre zgolj za nek objektivni prikaz igre, ki je prisotna v umetnosti. Se pravi, nesprejemanje vsega v umetnost, ampak izpraznjenje umetnosti vsake resnične vsebine, vendar z mnogimi iluzornimi vsebinami, ki se lahko neprestano menjajo in izhajajo iz istega travmatskega principa. V zgornjem primeru umetnost postane totalitarna, po prej opisanem modelu, v spodnjem primeru pa se razblini vsako verjetje v umetnost.

Primer ek prikaza realnega samomora ali totalitarizma najde v zahodnem tipu umetnosti – *kontenutizem* (Marcel Duchamp) –

Neue Slowenische Kunst, skupina Irwin, **Slovenske atene – polje**, 1983-1987, mešana tehnika.

primer simbolnega samomora pa v vzhodni umetnosti – *formalizem* (Kazimir Malevič). Žižek oba avtorja, kot je že njegova navada, interpretira po svoje, daleč od tega, kako sta se doživljala sama kot umetnika in kaj sta imela pred očmi pri ustvarjanju. Uporabi ju le kot sredstvo za aplikacijo svoje teorije. V njuno obrambo smo lahko prepričani vsaj v

to, da sta v svojo umetnost verjela, medtem ko Žižek v obeh najde konec umetnosti, kritiko vsakega umetniškega ustvarjanja za nazaj in naprej.

Kazimirja Maleviča predstavi z njegovo znamenito sliko črni kvadrat na beli podlagi. Ta slika za Žižka pomeni temeljno strukturo umetnosti z lacanovskega zornega kota, nje-

no najbolj elementarno obliko, prikazano v formalni obliki. Predstavlja namreč razmerje med praznim subjektom (bela podlaga), ki predstavlja formo, zakon, obliko, in Realnim (črn kvadrat ali črn madež), ki predstavlja princip vsebine, prekršek zakona. Brez nasprotja bele podlage in madeža, ki jo zapolni, ni enega ne drugega. Tisto, kar je sicer skrito v klasični sliki, je tukaj na formalni način "izčiščeno", vidno; to je črn kvadrat. Klasična slika to nasprotje, na katerem naj bi temeljila, skriva. Bela podlaga je radikalno ločena od črnega kvadrata. Črn kvadrat je njena travma, vendar pa od nje živi, je identificirana z njeno pomočjo in obratno. Tako naj bi abstraktna upodobitev vsebine (črni kvadrat) demonstrirala goli princip vsebine, katere konkretna pojavnost se ves čas menja. Črn kvadrat je Realno, nekakšna abstraktna travma, ki na simbolni ravni dobi različna imena, katera praktično imaginarno predstavljajo različne slike. Skriti princip vseh teh različnih slik ostaja črn madež ali prisotnost česar koli v določenem prostoru.

Na Maleviča se zaradi te Žižkove povzdige in priznanja njegove umetnosti kot neumetnosti naslanja Neue Slowenische Kunst, saj za simbol svoje virtualne države vzamejo Malevičev *črn križ na beli podlagi*, ki pomeni isto kot črn kvadrat, vendar nosi še dodatno simboliko, in sicer Heglove dialektike, kjer naj bi bila transcendentno in materialno združena v en princip imanentnega duha (horizontala in vertikala pri križu), ki si ga Lacanovci in po njih NSK razlagajo čisto po svoje. Malevičeva slika naj bi predstavljala patriarhalni moški, judovski princip, ki je po Žižku najbolj sprejemljiva oblika družbe, s tem da od judovstvo reducira le na princip zakona (golo formalno razmerje) brez konkretne vsebine, ki se vsakokrat lahko menja, pomembno je, da je upoštevano razmerje med zunanjim zakonom in njegovim nasprotjem, to je kršitvijo, ki pa je (glede na la-

canovsko strukturo) dejansko njegova vsebina. Skupina NSK naj bi opozarjala na ta temeljni princip in vedno znova izvajala terapijo na ta način, da bi vsako umetnost ali družbeno pojavnost po tem principu deidentificirala konkretnih fiksnih vsebin, ki so le imena in zato iluzija.

Nasproti temu pa je zahodni kapitalistični stil umetnosti, katero za Žižka tipično predstavlja Marcel Duham s svojim *ready-made objektom* (industrijskim produktom) kot umetniškim objektom. Na razstavo je dal sprednje kolo bicikla skupaj z vilicami; podobno je dal na razstavo tudi znamenit pisuar kot industrijski uporabni izdelek. Duham naj bi tako prikazal totalitaristični model kapitalizma, saj se umetnost združi z uporabnim, industrijskim, se pusti preplaviti od nje in mu pripiše lepoto. V tem pogledu pride do občudovanja, opevanja industrije in njenih izdelkov, po tem vzoru pa tudi modrih velikih voditeljev, kot so bili Hitler, Stalin, Tito in podobni. To je model združitve Sublimnega objekta z Realnim travmatskim objektom ali fašistični žrtvovanjski model, kjer se Realno žrtvuje za sublimni Simbolni zakon tako, da se trdno poistoveti z njim. Ta model predstavlja totalitarno obliko, ki jo je po Duhamovem zgledu potrebno obelodaniti z identifikacijo, jo predstaviti z vso resnostjo, prepričanjem, in nato takoj zbanalizirati, odtrgati od konkretne identifikacije - vendar o tem kasneje. Gre za Žižkov priljubljeni totalitarni ženski materinski princip, ki Žižku kot kritiku daje živeti, saj ima tako kaj delati, o čem moralizirati, sicer bi se samo vrтел v večnem krogu patriarhalne igre brez konkretne naslonitve na kar koli.

Tudi ta način opozarjanja na banalnost umetnosti je močno prisoten pri NSK z vzhodo in zahodno ikonografijo modrih lepih in močnih totalitarnih vodij ter prav takih strojev. V tem tipu "umetnosti", ki kritizira umetnost in ji ne priznava nobene resnične vred-

nosti (razen tiste, ki je umetnost ne mara), je mogoče spoznati princip realnega samomora b, ki ga je potrebno spraviti na nivo simbolnega samomora c, s katerim se Žižek (kako kontradiktorno!) vendarle identificira, v katerega verjame kot terapevtsko sredstvo. Žižek sam se pri tem zaplete v začaran krog svoje lastne teorije, saj se v nobenem primeru ne bi smel trdno opredeliti za nobeno fiksno terapijo. Moral bi le pasivno vegetirati in se igrati različne identifikacije, ne pa aktivno nastopati in se boriti za simbolni samomor.

Njegova vizija je ta, da ponovno želi vzpostaviti eksplicitno diktaturo na konkretni politični ravni zato, da bi jo lahko na skrivnem negiral. Vzor mu je Lenin, kar seveda smrdi po totalitarizmu. Pri tem lahko posumimo, da Žižek občuduje kapitalistični in vsak drug totalitarizem, ki ga sicer kritizira, vendar le na retorični ravni, v svojem konkretnem političnem in kulturnem udeleževanju pa ga dejansko živi in izvaja po načelu že znane nihilistične volje do moči. Živi in izvaja moč nad drugimi, hkrati pa vse svoje žrtve obtožuje in kaže s prstom nanje češ: vi ste totalitarci in fašisti. Kot lik totalitarnega modrega vodje oznanja, da bo popravljeni marksizem oz. leninizem odrešil svet na ta način, ko ga bo odrešil vsake druge nepravde identifikacije. Zdi se, da smo to nekoč že slišali. V središču je bil človek v vlogi boga, ki si je domišljjal, da je začetek in konec vsega, ter je z raznimi grdimi imeni obkladal tiste, ki niso šli za njim. Z njimi je kasneje, ko je pridobil moč, počel še druge stvari, vendar o tem raje molčimo. Tisti, ki ne verjame v ljubezen, je najbrž kar malo nevaren, če postane institucija.

Da Žižek v politiki in kulturi res tako funkcionira, lahko povzamemo po njegovih lastnih izjavah in nastopih v javnosti, kjer vzpostavlja svoje ljudi in tuje izloča, ko se bori za priznanje vsemogočne Realne travme (ki je absolutni nič) in poziva k veri vanjo. Kar

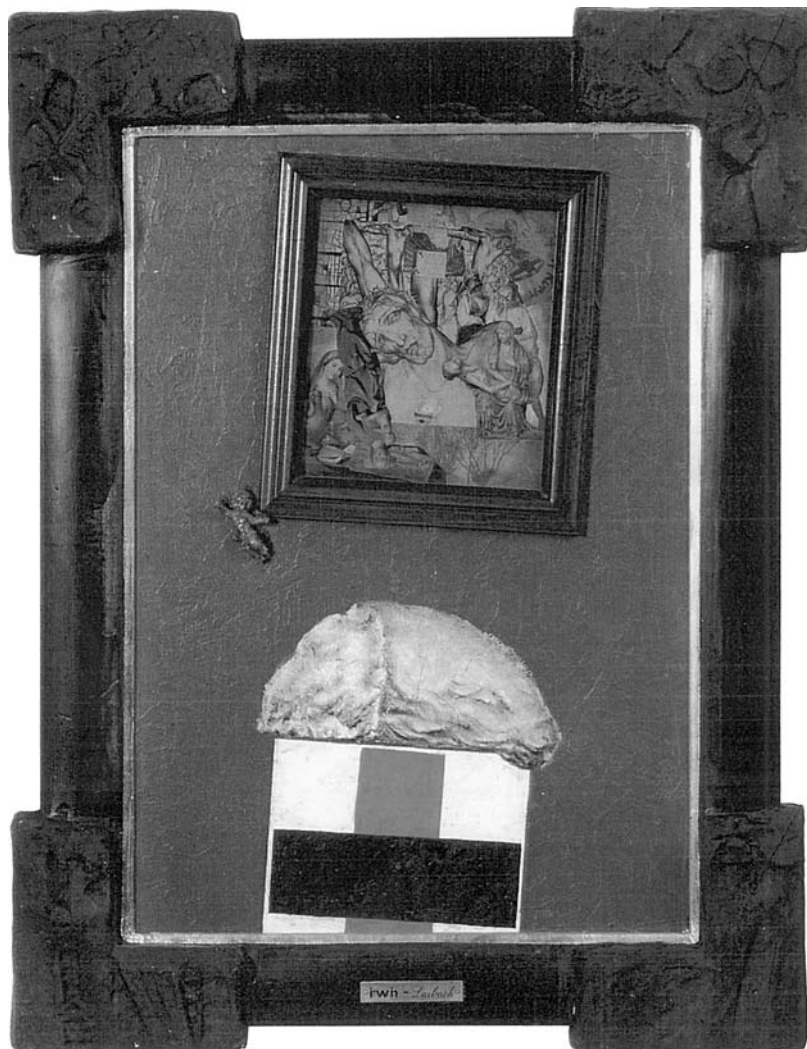
je močno vprašljivo pri tej religijski smeri, je to, da je Realno oz. travma Žižku in njegovemu krogu kar preveč pokorna, da bi verjeli, da kogar koli obvlada.

Pa si za ponazoritev pogledjmo njegove izjave.

V Mladini iz leta 1991 je izjavil: *Čas je, da LDS končno preneha živeti od svoje ZSMS-jevske slave, v katero verjame le še sama, in se odloči, kaj v novih pogojih je: stranka marginalnežev ali "državotvorna" liberalna stranka – sicer bo v zgodovini dokončno ostala zapisana kot stranka zamujenih priložnosti. Zdaj je torej trenutek, da liberalne sile pozabijo na stare zamere in čimprej oblikujejo novi blok. Njihova odgovornost je v tem trenutku izjemna.*¹

Izjavo bi zlahka pripisali kakšnemu Hitlerjevemu govoru nemški mladini, katerih pomen je zgodovinski, saj so edini rešitelji, edini, ki bodo rešili nemško nacijo (pri Žižku marksizem in leninizem). Žižek se je močno ustrašil notranjega ideološkega preobrata v Sloveniji: *Od (ne) oblikovanja novega liberalnega bloka je v zadnji instanci odvisno, kaj bo Slovenija ne le politično, ampak v svojem celotnem družbenem tkivu; zaplankana predalpska državnica ali odprta liberalno-pluralistična demokracija.*² Spet velike obljube nečesa čudovitega, velikega, kar bo nova mlada liberalna stranka uresničila. Vendar je bilo v teh zadnjih letih potrebno iti le malo v tujino, da si zaznal filtriranje informacij v slovenskih medijih; kot da bi bilo okrog države debelo informacijsko cedilo, skozi katerega je prišlo le tisto, kar je bilo dovoljeno. Slovenija je pod Žižkovo idejno vladavino ostala res zaplankana neinformirana država, saj so bili ZSMS dejansko konzervativci, ki so želeli nadaljevati stari red.

Pojdimo še h kakšenemu citatu, ki bi jih našli še ogromno: *Zato je skrajni čas, da se bolj dejavno vključi v politične procese ZSMS, ki s svojo dediščino novih družbenih gibanj, civilne družbe, državljskih pobud, marginal-*

Neue Slowenische Kunst, skupina Irwin, **Sveti kruh**, 1988, mešana tehnika, 82 x 78 cm.

*nih zahtev itd. edina v našem prostoru zastopa liberalno držo. In zato bi bil moder korak ZSMS, da se še pred volitvami preimenuje v LIBERALNO STRANKO SLOVENIJE in tako jasno zakoliči svoj prostor na slovenskem političnem zemljevidu.*³ Koliko je bilo odprte liberalne držbe, obljubljene v tem citatu, smo okusili in tega ni vredno komentirati. Ponovno pa gre za vzbujanje zavesti izjemne pomembnosti "liberalne" stranke in njenega mesijanstva. Zakoličiti je potrebno tudi svoj

prostor na političnem zemljevidu. Jezik ponovno spominja na vojaško strategijo. Glede na to, da je bil članek objavljen pod naslovom "Tretji blok" danes bolj kot kdajkoli, asociira na zvezo tretji rajh, danes bolj kot kdajkoli, kar spet postavlja Žižka v nasprotno pozicijo od lastne teorije. Fašizem je pri Žižku očitno še kako aktualen. Skozenj gleda ves svet, fasciniran je od njega, celo obseden je z njim (mogoče gre za travmatsko izkušnjo vzgoje v komunistični šoli).

Fašizem je za Žižka, med drugim, korporativna organiziranost (podoba telesa s pripadajočimi udi), je kapitalizem brez individualizma (kar naj bi bila izrazito postmodernistična lastnost). Osnovni temeljni princip fašizma je *žrtvovanje*, Žrtvovanje naj bi izničilo individualizem na ta način, da ga poistoveti z zakonom, ki velja za vse (princip totalitarizma). Še en citat: *Geslo fašizma je dovolj uživanja, dovolj razvrata, potrebna je žrtev. Ves trik fašizma je seveda v nekem presežnem uživanju, ki ga povzroči sama odpoved uživanja, gesta žrtvovanja*.⁴ Če to drži, potem Žižek poziva ZSMS prav k temu.

Žižek loči dve vrsti fašizma; divji ali *trdi fašizem* in *mehki fašizem*. *Trdi fašizem* je avto-destruktiven, ne zna najti ravnotežja, na določeni ravni znori in ima zato relativno kratek rok obstoja. V ta tip fašizma Žižek prišteva Hitlerja in Mussolinija (pri tem nekoliko pozabi na Stalina in Tita, ki sta bila po tej logiki trda fašista).

Drugi tip fašizma je *mehki fašizem*, ki je pravzaprav trdi fašizem s človeškim obrazom, je bolj kompliciran, običajno pa seveda gre za katoliški fašizem. Ta tip fašizma je patriarhalen (očitno ne totalitaren!). Je umirjen, nima avtodestruktivne dinamike, lahko traja vse dotlej, dokler ni pokopan od ekonomskih in ostalih pogojev. Ta tip fašizma po Žižku lahko razloži le lacanistična pishoanaliza, ki lahko izvaja terapijo nad njim. To terapijo v Sloveniji in tudi po svetu izvaja NSK. Glavna Žižkova ost je tu usmerjena na krščanstvo, saj za mehke fašiste, ki jih občasno imenuje tudi protofašisti, navede skoraj same kristjane; Plečnika, Kreka ... Mehki fašizem pripiše tudi evropskim liberalcem, ki niso dovolj radikalno obračunali (kakor v Sloveniji po vojni) z desnico, s katero Žižek ne vidi in ne želi nobenega dialoga. Posebno je bil užaljen, ko so nekateri francoski levičarji skupino Laibach nagnali iz Francije kot naciste: *Če so nekateri levičarji v Franciji lahko označili Laibach za*

protofašistični bend, ki je v vpet v neonazi ideologijo, in groteskno spregledali, kako Laibach deluje čisto nasprotno, se mi zdi globok simptom, ki marsikaj pove ne o Laibachu, temveč o sami evropski levici.⁵ Torej malo Žižkove užaljenosti in že prileti obsodba vseh francoskih levičarjev za fašiste. Kakor smo rekli že prej; kdor si upa oporekati, je fašist (najbrž bo to zato pripisano tudi piscu tega članka). Včasih je to že prav neumno in celo dokaj bolno.

Konkretno izvajanje Žižkove teorije se kaže v nastopih članov NSK, še posebej Laibacha, kot glasbenega oddelka. Različne skupine, ki so prej izvajale bodisi rock glasbo bodisi iskanja v slikarstvu ali gledališču, so se združile pod Žižkovo ideologijo in svojo umetnost postavile v službo tega tako, da so se ustvarjanju odpovedale na način, kot so ga izvajale prej, ko še niso poznale dotične ideologije. Njihovo uradno poslanstvo je postalo sanacija celotnega sveta od fašizma, dezidentifikacija od fašističnih identitet, ki dišijo po krščanstvu, ki je seveda vir fašizma, kot smo videli zgoraj. Sam njihov ideolog Žižek pravi: *Ne morem pa prehvaliti kot izjemnega dosežka Laibacha, kar mislim na široko razviti v svoji naslednji angleški knjigi, kar jim je uspelo. Predložili so model dezidentifikacije, osvoboditve od očaranosti s fašistoidnim užitkom, ki ni model te naivne levičarske razsvetljenske kritike. V tem je dobessedno zgodovinski pomen Laibacha*.⁶

Govor o zgodovinski vlogi Laibacha zveni spet podobno, kakor nagovor članom ZSMS zgoraj. Za fašiste preprosto označi vse, ki ne marajo Laibacha in lacanizma. Liberalne napovedane odprtosti je tu bolj malo.

Naslednji citat je še bolj patetičen, je gola retorika: *Če je kak umetniški, politični, ali katerikoli drug družbeni subjekt, javni akter – in to rečem s polno odgovornostjo – največ naredil za osvestitev ljudi, ne samo pred rasistično nevarnostjo nasploh, ampak točno pred tem specifičnim spojem, ki ga poskušamo z neustreznimi*

*pojmi zajeti kot spoj nacionalizma, fašizma s komunizmom, so bili to Laibach. Zdi se mi neverjetno obsceni paradoks, da se sedaj natanko njih skuša prodati kot tiste, ki so takorekoč krivi za slab imidž Slovenije.*⁷ Žižek predstavlja Laibach kot moralno čisto organizacijo, ki osvešča ljudi pred zlom. Pri tem se sklicuje na svojo polno odgovornost. Polna odgovornost po lacanistični strukturi seveda ne obstaja, zato je tu na delu najbrž le Žižkova trenutna igra (tako se mu je označilo), identifikacija z določenim označevalcem, ki bo naslednji trenutek lahko že nekaj čisto popolnoma drugega. Zaradi tega Žižku in Laibachu ter celotnemu NSK ne smemo verjeti, če zvesto upoštevamo njihovo lastno prepričanje. Če spoštujemo njihovo drugačnost, jim pač moramo storiti uslugo in jih proglasiti za lažnivce in prevarante, ki se norčujejo iz vsakokratnih poslušalcev in gledalcev. Tisti, ki jih posluša in jim verjame, je zanje same največji fašist, saj se je njegov notranji travmatični fašistični ekskrementalni izmeček identificiral z zakonom, z avtoriteto, in pokazal svoje fašistične apetite.

Žižek in NSK ter ostale simpatizerske skupine ter skriti sodelavci so ponosni, da so odkrili nov postmodernistični način kritike in dekonstrukcije, ki je *ironija brez humorja* ali *kritika teksta s spremembo konteksta (ali obratno)* kritiziranega objekta. Na ta način naj bi terapevtsko opravljali dezidentifikacijo od fašizma, t.j. totalitarizma, in ustvarjali družbo, ki si ne bo upala več trdno identificirati z ničemer, kar ne bo dovoljeno z njihove strani, ki postavljajo novi zakon. Pod krinko rešitve izpod kapitalističnega totalitarizma želijo dezidentificirati krščanstvo od globoke vere, dezidentificirati Slovence od narodne zavesti, dezidentificirati družino od zvestobe in ljubezni. V ta namen poudarjajo vse druge identifikacije, ki bi lahko relativizirale te primarne identifikacije. Zdi se, kot da imamo v Sloveniji ponovno revolucijo znotraj boja proti okupatorju. En boj je torej

upiranje zahodnemu ponorelemu kapitalizmu, drugi pa notranja državljanska kulturna vojna, ki izrablja napet položaj v odnosu do kapitalizma in želi rezati glave za popolnoma drug interes v imenu boja proti kapitalizmu. Gre za spremembo vrednot, v kulturnem, in če mogoče, tudi političnem smislu zavladati (volja do moči), nato pa svobodno razpolagati z državljani.

Najtežji problem zanje je krščanstvo, ki pozna radikalno drugačen pogled na svet in je ukoreninjeno drugače kot oni. Kot smo videli že prej, gre pri lacanizmu za sprevrnjeno krščansko strukturo. Kar po tradicionalnem krščanskem pojmovanju pomeni greh in zlo, iluzija, je zanje temelj, je edina "resnica". Z zlom se še posebej Laibach rad identificira, člani se proglašajo za sataniste, najbrž v nekem ironičnem smislu, vendar mogoče prav na ta način govorijo resnico tam, kjer tega sicer nočejo, kar je stara značilnost satana.

Kako se lotevajo svojega posla oz. kaj je ta ironija brez humorja oz. parodija s pomočjo spremembe konteksta ali teksta? Vzemimo primer skrunitve cerkve na Kumu. Kristjan verjame, da je cerkev svet kraj, kjer prebiva Bog. Člani NSK, ki so bili poslani, da to cerkev simbolično dezidentificirajo v kristjanih, so jim morali porušiti vez z bistveno vsebino. Cerkvi kot stavbi niso storili materialne škode in so jo pustili kot svet kraj (niso je šli podret kot njihovi predniki komunisti). S stališča jezikovne strukture bi to pomenilo, da konteksta niso spremenili. Spremenili pa so tekst svetega prostora na ta način, da so vanj vnesli nekaj, kar ne spada vanj, to je blasfemijo, lažni obred in vse tisto, kar za vernega kristjana ne gre skupaj s svetim prostorom. Ker so v cerkev vnesli nek izmeček, ki ne spada tja, so v pravi prostor vnesli lažno vsebino in tako dosegli nasprotje, radikalno ločitev, ki naj bi kristjane spravila v dvom glede identifikacije s svetim prostorom. V kristjane naj bi postavili zavoro do svetega prostora, da se ne bi

polno identificirali z njim. Ko je bil s strani kristjanov oster odziv, naj bi to za povzročitelje pomenilo potrditev uspele akcije, saj je kristjane zbolelo, prodrli so v njihovo notranjost in jih ranili. Ne gre več torej za grobo zunanje zanikanje, pač pa notranje grobo zanikanje (pri čemer ni nobenega spoštovanja do osebe), z dokazovanjem, da je bistvo svetega blasfemija, da je bistvo umetnosti cinizem, da je bistvo naroda fašizem itd. Ta veriga nasprotij je že stara, vendar do sedaj zlepa nihče ni bil toliko preverzen, da bi se odkrito postavljajal na stran zla.

Kako zanimivo, da se je pri slovenskih lacanovcih Realno prelevilo v travmo in travma v zlo. Izdajajo jih sadovi njihovega dela: za sabo puščajo depresijo, destrukcijo, hlad v odnosih, filozofsko utemeljen hedonizem, nasilje v poseganju v to, kar je sveto drugim, drugi jih sploh ne zanima, razvija se narcisoidnost, prezir zviška, kličejo k revoluciji, čeprav retorično mahajo z enakopravnostjo vseh, demokracijo, solidarnostjo, zavzezanjem za diskvalificirane, ki so zanje večinoma le deklarirani homoseksualci in lezbijke (ki navadno v resnici to niso, vendar se to gredo (saj so vendar razsvetljeni ljudje).

Antropološka antropocentristična lacanistična struktura je grozljiva v svoji skrajni redukciji človeka na besedno iluzijo in travmo (da ne gremo od travme dalje). Normalen uravnovešen človek tega v praksi ne prenese, je neznosno, in bržkone tudi izvajalcem samim služi le kot finta, s katero so pomembni in se prerivajo naprej v družbi. Tudi njihovo

vsakdanje privatno življenje tega najbrž ne prenese. Govorijo o resničnih stvareh, pa je sprevržen kontekst, ali pa je kontekst pravi, pa lažejo v njem. Gre za uzakonitev shizofrenije kot normalne.

Največjo uslugo bomo tej kvazireligijski sekti naredili na ta način, da ne bomo verjeli vanjo, da se ne bomo identificirali z njimi in da jim pustimo, kot drugačnim, da se sami neprestano simbolično samoubijajo in na novo vzpostavljajo, če to že hočejo in jim je lepo. Tako ravnanje so vsa ljudstva (glej mit o Sizifu ali Prometeju) imela za najhujšo obliko trpljenja in zla. V krščanski tradiciji se večno ponavljanje istega težkega imenuje pekel.

Da pa ne bi obsodili akterjev kot ljudi, jih seveda smemo prav tako ljubiti (tega nam ne morejo vzeti) in tudi kaj zmoliti zanje. In upati, da bodo te težke sanje v Sloveniji kmalu minile. Manj ko nas bo s temi sanjami sodelovalo, bolje bo. Ostanimo notranje svobodni.

1. Zdaj je čas za liberalni blok, Slavoj Žižek, Mladina, 23.VII 1991, št. 30, 9.
2. Zdaj je čas za liberalni blok, Slavoj Žižek, Mladina, 23. VII 1991, št. 30, 9.
3. "Tretji blok" danes bolj kot kdajkoli, ZSMS je liberalna stranka Slovenije, Slavoj Žižek, Mladina, 2.II. 1990, št. 5, 17.
4. Vse draži fašizma, Slavoj Žižek, Mladina, 18. I. 1994, št. 3, str. 21.
5. Prav tam.
6. Prav tam.
7. Prav tam.